

לימודים מפרשיות השבוע - עובדות והנהגות של גדולי המוסר זצוק"ל

הגליון השבוע נתרם
לרפואת הרב
שמואל שמעון בן
בריינדל רייזל
שיחי'.
רפו"ש בתוחש"י.

בטחון שבועי

אור חדש על מתיקות דרך "ויגבה לבו בדרכי השם" במשנת נובהרדוק.
מהגה"צ רבי יהודה מאנדל שליט"א מעינת לייקווד יצ"ו

בא - שנה ב' גליון 7

לע"נ מרת חוה בת ר' פינחס ע"ה ולזכות ר' מ.ב.א. שיחי'

אם איננו בוטח בד' בוטח בזולתו (חוה"ל ריש שער הבטחון)

למען תספר באזני בנך ובן בנך - המסר הנצחי של י' המכות

אם נשים לב נראה שבכל המכות הקב"ה הראה שא"א לסמוך ולבטוח על מה שטבעם של בני"א לסמוך. והנה במצרים הקב"ה עשה טבע (עד היום) שפעמיים בשנה הנילוס עולה על גדותיו ומשקה כל סביביו, ולכן עשו יאורים ארוכים להביא את המים למרחקים. ובזה היה עיקר פרנסתם. (כדפרש"י במכת דם). והמצרים, לא רק שסמכו על זה, אלא אף חשבו שיש לנילוס (ולפרעה) כח מעל הטבע והיו עובדים אותו.

במכת דם הקב"ה הראה איך שכח זה הוא אפס, וכאילו מת! ומימיו דם עם ריח נורא (ובאש היאור). ובזה הראה שאין שום אלהות היאור, ואי אפשר לסמוך על היאור! וכן **במכת צפרדע** השם ית' גילה להם שאותו יאור - "המטיב להם", כבר אינו מטיב להם אלא שולח עליהם צפרדעים מציקים באופן בלתי נסבל.

אדם בוטח גם על האדמה שהוא חי עליה - גם לגור שם, וגם לגדל תבואה ופירות, וגם להרגשת שלווה כשהוא נמצא בתוך עירו. הקב"ה הפך את כל האדמה **לכנים** (בעומק אמה! שמות רבה סוף פרשה י') להראות שרק הוא מחזיק אותנו על האדמה (ברוך... רוקע הארץ על המים). וגם **במכת ערוב** כשהעיר והבית נתמלאו ערוב, ראו שאף על המקום שלהם אי אפשר לסמוך.

הם בטחו על הבהמות, לצמר, לחלב, לבשר ולרכיבה ולחרישה. **במכת דבר** ראו שגם בזה א"א לבטוח. אדם בוטח מאוד על גופו שיוכל לעשות בו את כל פעולותיו, - **כחי ועצם ידי** - ובמכת שחין ראו שהגוף ג"כ מרד בהם. ובזה יובן שדוקא כאן כתוב ולא יכלו החרטומים לעמוד לפני משה. הם בטחו בגוף שלהם, ועוד יותר בחכמים הגדולים שהיו במצרים, וכאן גם החכמים אינם שוים מאומה, ואיבדו את כל כבודם.

הם היו עובדים את צבא השמים (כוכבים ומזלות) **ובמכת ברד** ראו שגם השמים שולחים עליהם מכות אדירות עם קולות אלקים. ואח"כ הרוח הביא אתו עננים גדולים של **ארבה**, כי גם הרוח ביד השם להיטיב או ח"ו להרע. השמש, שכל אחד בטוח שיבא הבקר ויהי' אור, גם זה לימדנו השם שרק עליו ית' נוכל לבטוח שיהי' לנו אור ולמצרים הי' **חשך** על אף השמש!

העבודה זרה החמור ביותר, הוא כשאדם אינו מפקד מהמות, וממה שיצטרך לתת דין וחשבון לפני בוראו, **במכת בכורות** הגיעו למסקנא... כולנו מתים!

הלימוד מכל זה הוא בשבילנו - **אין לנו לסמוך על המים בברז, ולא על חברת החשמל, ולא על הקופת חולים, או הצבא והמשטרה, או הכסף שלנו, או העבודה, ולא על הבית או על המדינה או על כח גופינו וחכמתינו, וגם לא על ידידנו.** כל זה ראינו שלא מועיל מאומה כשהקב"ה אין עומד שם, ואנחנו חייבים להכניס ללב שלנו שאין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים.

ההצלחה האמיתית היחידה בעוה"ז הוא רק הקשר שיש לנו עם השי"ת. וזה בנוי על בטחון בו ית' לבדו. וזהו התפקיד העיקרי של היהודי להכנס לרשות היחיד עם השי"ת, ולהשתדל כמה שיותר להיות במצב נפלא זה.

כשנצא מעולם הזה, לא ניקח שום דבר מכל העולם הזה. כמה שהיינו עסוקים עם הקב"ה לבד בעוה"ז, נזכה להתענג בעוה"ב. וכמה שהיינו מחוברים לעוה"ז, יותר קשה לעוה"ב. אנחנו לא מלאכים ואם השתדלנו, ולמדנו אמונה ובטחון אז אנחנו כבר צדיקים!

אשר התעללתי במצרים – ליצנות מהיצה"ר

כולם יודעים על דברי חז"ל על הליצנות הגדולה של "פרעה בפיג'מה באמצע הלילה" (עי' ילקו"ש אות ר"ח ד"ה ת"ר) **מה אנחנו יכולים ללמוד מזה לחיינו?** פרעה היה מלך גבור ושולט על אימפריה (empire) שלימה, זה משל בשבילנו על כל האנשים "בעלי כח" שמסביבנו, ועם כל הנסיונות ה"מפחידים" שיש לנו בחיינו. **אנחנו צריכים לזכור שה"פרעה" המפחיד הזה בסוף ירוץ ברחובות לחפש את משה!!** אין לנו מה לפחד ממנו! וזה לאחר שהזהיר את משה – כי ביום ראותך פני תמות!! **ופתאום רואים אותו פרעה העריץ רץ בבהלה ברחובות עם פיג'מות!!** ועוד הילדים הקטנים של עם ישראל עושים מאתנו צחוק ושולחים אותו לצד ימין, ולצד שמאל! זהו "פורים שפיל" יפה מאוד!! כל יהודי שיחזיק בראשו ציור משעשע זה, וכל פעם שיש לו איזה נסיון "מפחיד" יזכור שכל הסיטרא אחרא, הוא בדיוק כמו פרעה, וסופו בזיונות! ויזכור שאין עוד מלבדו, וכל הנסיונות כולם דמיונות, וכל הכוחות שבעולם, סופם להעלם! וזה יקל עליו מאוד להתגבר על יצרו!

הרב גלינסקי זצ"ל אמר לי שזה היה מומחיותם של הישיבות של נובהרדוק, לעשות צחוק מכל נסיון! ומהיצר וחיילותיו וכל דמיונותיו ונסיונותיו. ליצנותא דעבודה זרה זה כלי חזק מאוד לעזור בעבודת השי"ת וזהו אשר התעללתי - שחקתי (רש"י).

במכת ברד הקב"ה עשה שלום בין אש וקרח. אתה רואה שאין שום חוקים של טבע כשאתה עם השי"ת כל חוקי הטבע הם באמת רק צחוק ואין להם שום אמת וקיום. זה עוזר לנו להתחזק בבטחון ולא לפחד כ"כ, - אם זה משפט, מחלה, קשיים בפרנסה, ענינים בין אדם לחבירו, כל אלה אין להם משמעות לבעלי הבטחון. ומי שידוע לצחוק על כל הנ"ל מגיע יותר בקלות לבטחון וזוכה לראות הרבה ישועות!

השואף בכל כוחו לטהרה הוא טהור

מתניכם חגורים נעליכם בגליכם ומקלכם ביזכם כו' בחפזון.

קושיא חזקה: משה רבינו אינו יכול להתפלל בתוך מצרים שמלאה גילולים (כדמצאנו במכת ברד). וא"כ איך יתכן שאפשר להביא קרבן שמקומו בבית המקדש – דוקא בתוך טומאת מצרים!!?

ויש לומר דכיון שעם ישראל כבר מוכנים לצאת – עם הנעליים והמקל, ופניהם מועדות ליציאה ממצרים, **הרי זה כאילו כבר יצאו!** וזהו לימוד גדול בשבילנו. כ"כ הרבה מאיתנו רואים את עצמינו באור שלילי על הקנאה והתאוה והכבוד שאנו עדיין תפוסים בהם. אבל זהו הלימוד הראשון שהקב"ה מלמדינו במצרים! אף בתוך הטומאה, **אם אתה שואף לטהרה – אני אתך! רחמנא לבא בעי. אין שום היתר לשפלות!** האדמור מסלונים זצ"ל אמר – אם יהודי שעכשיו עבר עבירה גדולה, אינו מסוגל מיד אח"כ להתפלל להשם עם הברען (התלהבות) הגדול ביותר, **אז אין לו מושג מהו יהדות!!** העיקר שאתה רוצה לברוח בחפזון מהעבירה, ואתה מתפלל ולומד מוסר ומתחזק! הקרבן פסח הראשון ה' בתוך מצרים – סמוך למ"ט שערי טומאה! **הכח של השאיפה לטוב הוא הרבה פעמים יקר הרבה יותר מהמעשים הכי גדולים!!**

ולא יאכל חמץ

כתב הנצי"ב, שמצה מבטא את הפשוט – בלי תערובת מבחוץ. בפסח שלמדנו את האמונה, אנחנו מחזקים ענין זה – שהכל נעשה ע"י הקב"ה, ואין לנו לחשוב שיש איזה תערובת של השתדלות בשר ודם שבאמת פועל משהו. הכל רק בידים של הקב"ה – כמו המצה הפשוטה.

האם אתה לומד את המוסר שלך??

כנגד ארבעה בנים דברה תורה

אם בחינוך הילדים זה כך, כן הוא גם כשהאדם מחנך את עצמו. לפעמים צריך ללמוד שער הכניעה – כשהוא מרגיש מדי טוב עם עצמו, ואילו הרבה פעמים זה יקלקל לו – הוא צריך לרומם את עצמו! לפעמים צריך ללמוד על שמחה, ולפעמים על רעת הכעס או הקנאה. וע"ז אמר הצדיק נובהרדוק - רבי דוד בלייכער זצוק"ל - ובתורתו יהגה יומם ולילה. כל אדם צריך את התורה המתאימה לו כעת. מי שיש לו מחלת לב ולוקח אנטיביוטיקה זה רק יהרוס ולבו ישאר חולה ח"ו. ולצערינו הטבע הוא שלומדים דברים ששייכים לאחרים! ועל זה נאמר בראתי לו תורה תבלין וכ"כ בספר אור ישראל ע"ש.

ויתכן שלכן החמירה התורה"ק כ"כ לחייב כרת על אכילת חמץ כי החמץ הוא באמת ניתוק מהקב"ה – שמעריבים כח בשר ודם ולא זוכרים שאם ד' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו – הרי שהשם הוא באמת הבונה, ומי שחושב אחרת הרי הוא באמת מנותק מהאמונה ומהשי"ת.

מעלת הכבש – לקרבנות

אפשר גם שזה מרומז בזה שקרבן פסח צריך להיות שה – שזה מהבהמות שהכנועות ובלי רצון להתנגד למי שמנהל אותו. ולא רק זה אלא שהיא בהמה חלשה ותלויה לגמרי בידי הרועה. וכן ברוב הקרבנות התורה מעדיפה את השה. ובקרבן תמיד דוקא כבש ובקרבן פסח גם העז כשר. והעז יש לו אמיצות יותר מהכבש, ומ"מ נקרא ג"כ שה, וזה מלמד שגם מי שטבעו יותר חזק ג"כ באמת הוא כמו שה שתלוי לגמרי בידיים של הקב"ה.

עם ישראל נמשלו לשה

בפרשה במצות פטר חמור כתב רש"י שנמשלו בכורי מצרים לחמורים ועי' רש"י פרשת פינחס במוסף יום ב' של סוכות שכתב שהכבשים הם כנגד ישראל שנמשלו לשה (שה פזורה ישראל). אם אנחנו משולים לשה וגם התורה נותנת חשיבות לשה, יש לנו לעיין מה מיוחד כ"כ בשה – שהיהודי יוכל להדמות לשה. ובאמת

לשה יש מעלת הענוה, וגם מעלת הבטחון. היהודי צריך להיות רך ועדין כשה וגם כנוע לרועה ישראל - הקב"ה - ולדעת שהוא עושה לנו הכל ולמסור כל הנהגתינו אליו ית'.

לרשום את הניסים שלך!!

והמטה אשר נהפך לנחש (פרשת וארא – מכת דם)

במכת דם הקב"ה אומר למשה לקחת את המטה אשר נהפך לנחש. ובסוף פרשת בשלח כשמשה רבינו ה' צריך להכות את הסלע להוציא מים, השי"ת אמר לו – ומטך אשר הכית בו את היאור קח בידך. למה היה צורך להזכיר למשה את הניסים הקודמים כל פעם?

ואפשר לומר משום שכדי שמשה יוכל להיות השליח לעשות הניסים, היה צריך האמונה החזקה ביותר. ועל ידי שחושב על הניסים הקודמים זה מחזק על הניסים הבאים. ואף שעל משה רבינו אין לנו לדבר אבל לפחות ללימוד בשבילנו.

ולכן כל יהודי הרי יודע, שהשי"ת משגיח עליו כסדר, ואם פותח את עיניו יראה עוד ועוד השגחה פרטית, וכמה שיכניס לראשו ולמחשבתו את השגחת השם עליו, יהיה ראוי ליותר נסים.

הפנקס

עצה טובה ונחוצה שכל אחד ירשום כסדר את הניסים שרואה בחייו, ועי"ז יזכה ליותר ויותר נסים. וזה נכלל במה שאמרו בנובהרדוק: "כל אחד ואחד, צריך עט ופנקס!" ולרשום בו את החסדים שהשי"ת מעניק. הן החסדים הגשמיים והן החסדים הרוחניים. וזה כולל כל הנזכר למעלה – להודות על הניסים, להודות על התכונות שלך הן אם אתה חזק כעז והן אם אתה רך ככבש, תדע שהכל לצורך עבודתך הפרטית ותרשום את מעלותיך אלה, שהם ג"כ מהנסים שלך! ועי"ז תקבל את הסייעתא להצלחה ברוחניות ולעוד ועוד נסים ונפלאות!

על נובהרדוק

* שמעתי מאברך חסיד בן עלייה מיוחד, שלמד הרבה שנים בכלל של נובהרדוק, תיאור שיכול לרומם את הקורא לעלייה וחיזוק מיוחדים לכל חייו!

א' מהנובהרדוקער'ס המיוחדים, התעלה מעל לכל חבריו, גדלותו בתורה, בזיכוי הרבים, ופקחותו הנדירה יצרו אדם גדול ממש.

* מה שמפליא הוא שלגדול זה היו המון קשיים בכל ענייני עבודת השם. הוא היה צריך להלחם עם המון סוגי יצה"ר, תמיד לשלוט על עצמו, בכל מיני שבירת המדות. וכסדר הרגיש צורך לקחת זמן להתבונן בדרכיו ולבדוק מדותיו.

* באמת בנובהרדוק היה מושג "ליגען אויף זיך" – לשבת על עצמו, והכוונה לשבת כסדר על כל פעולותיו ולבדוק ולשפר. היו רושמים בפנקס (הרי "כל אחד צריך עט ופנקס" וכנ"ל) כל פעולה שהצליחו לעשות כנגד רצונם. שמעתי מצדיקים שהיו רושמים עד חמשים פעולות כל יום! הצדיק הנזכר אמר פעם שהוא צריך ללמוד מוסר כל פעם לפני שפותח את הגמרא – כדי שיהיה לו מדות טהורות וראש נקי לתורה הקדושה. ובאמת הוא נהיה

בקי בש"ס ולמדן ופוסק גדול, חוץ מהזיכוי הרבים. ממנו אפשר ללמוד שגם אדם עם טבע קשה – ובעצם כל אדם – יכול להשיג מדרגות נשגבות!

הוא אמר למישהו שאדם צריך לדעת שהורה בביתו, אסור שיהיה לו אף פעם שום נדנוד של כעס!! האברך הנ"ל שהתבונן בדרכיו אמר שהוא רואה שבגלל שהיה לו כ"כ הרבה נסיונות, הוא זכה לגדול הרבה יותר מחביריו.

תהיה מה שאתה ואל תתפעל מהשני!!

יש הרבה אנשים, שכל חייהם עסוקים בהערכה על עדות אחרות - בכלל ישראל, שנראים לו ברמה גבוהה ממה שהוא, והעדה שלו. או שמעריכים אנשים אחרים, יחידים. משה רבינו שיך לאמת ואהרן הכהן לחסד – יש כאן שני מהלכים בעבודת השם. והקב"ה שלח את שניהם יחד לגאול ולהנהיג את עם ישראל. אהרן אינו מנסה להיות משה ולא להיפך.

גם בקרבן פסח יש לנו אפשרות להקריב כבש – עם מדת ההכנעה, ויש גם אפשרות להביא את העז הקשה יותר. אם אתה מנסה להיות או להעתיק מחבירך אז הנך עדיין במצרים (לשון מיצר וגבול) - אתה כופה על עצמך בית הסוהר.

אין לך שום תועלת מלהעריך את השני, או האת העדה השנייה – בני תורה, חסידים, ספרדים, אשכנזים וכו'. תישאר עם הערכה על עצמך ותחפש מעלות חדשות שהש"ת נתן לך!!!

מצאנו בחז"ל שמשה ואהרן היו שקולים, וגם כבש ועז – שניהם נקראים שה. זה מלמד, שכל אחד יכול להצליח רק בעבודה שלו, ושיהא שמח בחלקו באמת גם אם זה נראה שיהודי אחד שונה מחבירו, אנחנו באמת כולנו שוים, עם אותה אמונה ואותה תורה ואותם מצוות.

במכת ברד אפילו אש ומים עשו שלום ביניהם. וגם אנחנו אם נבין שאין לתת הערכה יתירה לאחרים אלא לדעת שכל אחד בתפקיד שלו מצטרף עם כל עם ישראל, נחסוך המון שנאת חנם, ויהי' שלום בין כולם.

זה עבודת חיים להעריך דוקא את עצמי וגם להיות בשלוה עם השני.

כשאנשים באו להתייעץ אתו הוא היה אומר שהוא כלום, ומאידיך היה גם חזק, והיה יכול לומר ברבים לפני אנשים חשובים שלדעתו אדם צריך ללמוד כל יום שלש שעות מוסר – אע"פ שהם לא הבינו בכלל שיטה כזאת!

עוד נובהרדוקער שהצליח מאוד, ג"כ אמר לי שהצלחתו הי' מהמון שעות של לימוד מוסר. וכשדברתי עם מנהיג חסידי -שג"כ מאוד מצליח - הוא אמר לי שהצלחתו נבעה מהמון שעות עם הקב"ה. גם רבי אביגדור מילר זצ"ל הי' עסוק עם הקב"ה בצורה קיצונית.

הנובהרדוקער'ס היו מאוד מעשיים והיו סולם מוצב ארצה. הכח שלהם נגד הרצון היה "אמיצות". ומאידיך היה להם גם עבודה גדולה נגד הגאווה. אם דברת בקול והיית נשמע כמו אחד שיודע הכל היית מקבל על הראש. (אא"כ אתה משפיע שצריך ללכת בכח). היו אמיצים אבל עדינים. לא אהבו להתווכח. יש המון גאווה באהבת הנצחון.

היה גם דגש מיוחד על לחזק אחרים, ולהעמיד אותם על רגליהם. סיפור. היה בחור גאוני שהגיע לעיר נובהרדוק על מנת להשתלם בלימודי שפה וכו'. הסבא שמע שהוא מגיע ויצא לקראתו לתחנת הרכבת והציע לו מקום לינה בחינם בישיבה. כשהגיע לישיבה, אמר לו הסבא שהוא רוצה לעזור לו להגשים את שאיפותיו אבל הוא מבקש ממנו לישראל חודש אחד בישיבה ושילמד מוסר. בסוף החודש הבחור היה אדם חדש לגמרי, והוא נהיה תלמיד קרוב לסבא, והיה אדם גדול.

אני מכיר נובהרדוקער אחד שכל פעם שהוא חולה, הוא תולה את זה בחסרון ענוה (שזה עבודה לכל החיים). הוא לומד חובת הלבבות שער הכניעה, ומתעלה בענוה, ומיד החולי שלו עובר! (אשתו מעידה על כך!) זה עובד כבר הרבה שנים והוא בקושי מבקר רופא. הוא לוקח "ויטמינים" של בטחון כסדר. (הוא עושה איזה השתדלות מינימלית כגון לקחת אקמול!)

הוא אומר שלאנשים אחרים הרבה פעמים החלאים באים משום שהם לא מספיק מעריכים את עצמם – כל אחד צריך להכיר את העבודה שלו! (אמנם הרבה פעמים שמעתי בנובהרדוק שמספיק בטחון, גם בלי תשובה – להגיע לרפואה ג"כ, כי בסופו של דבר הבטחון מביא את התשובה).

שמעו ותחי נפשכם! לשיעורי הרב - בקו השגחה פרטית בטלפון 02-3011300 ובקו ישיר 02-3011906

או בקול הלשון בטל' 03-9290709 -1-4-93 לאנגלית 112, לאידיש 3-1, לעברית 4

@GMAIL.COM 7171474 להארות והערות והשתתפות בהפצה: 0504154557 להפצה בירושלים: 0583223498 לקבל במייל:

FOR BITACHON WEEKLY IN ENGLISH – thenewbitachonweekly@gmail.com